

A bírálóbizottság értékelése

Simon Attila értekezése a barátság (*philia*) és a megértés (*szüneszisz*) arisztotelészi fogalmaival foglalkozik. Az arisztotelészi (és egyáltalán az antik) barátságfogalom vizsgálatának az utóbbi évtizedekben a filozófia- és eszmetörténeti kutatásban konjunktúrája volt. Ennek egyik oka alighanem az a gondolkodástörténeti helyzet, amelyet az újkori szubjektumfilozófiák válságaként azonosíthatunk. A dolgozat a *philia* kapcsán egy olyan, szűkebb körű, ámde jelentős problémát vizsgál meg, amely főként az utóbbi egy-két évtizedben került a kutatás homlokterébe: a személyes barátság kérdését. Vajon beszélhetünk-e egyáltalán Arisztotelésznél ilyesmiről, és ha igen, hogyan jelenik meg az egyedi jellemeként elgondolt barátok személyes, bensőséges kapcsolata Arisztotelésznek a barátságról adott fogalmi és fenomenológiai elemzéseiben? A kérdés relevanciáját az adja, hogy Arisztotelész és a korabeli görög gondolkodás barátságelképzelése különbözik attól, amit Montaigne és legfőképpen a romantika után barátságon értünk. A filozófia- és eszmetörténészek sztenderd véleménye szerint a modern barátsághoz képest a *philia* egyfajta intézményesült, érdekek és szokások által szabályozott, számos esetben személytelen vagy egyenesen hivatalos kapcsolatot jelent. Simon Attila hipotézise szerint ezzel szemben Arisztotelésznél nagyon is lehet beszélni személyes, vagyis egyedi jellemek közötti bensőséges barátságról.

A megértés fogalma a XX. században elsősorban a hermeneutikai filozófia számára vált kulcsfontosságúvá. Ráadásul nem csak önmagában véve, hanem összekapcsolódva a barátság vagy tágabban: a másokkal való együttlét problémájával. Ugyanakkor a megértés (*szüneszisz*) arisztotelészi fogalmát, szemben a barátságéval, mindeddig nem övezte kitüntetett figyelem a filozófiatörténeti kutatásban, mindeddig nem készült olyan átfogó és ugyanakkor részletekbe menő elemzés, amely kizárólag a *szüneszisz* fogalmára összpontosítana, miközben az interperszonális megértés fontos szerepet játszik Arisztotelész etikájában, amely a *politiké*, vagyis a politikával foglalkozó tudomány része, és már pusztán ekként is az erkölcs területét hangsúlyosan közösségi dimenzióban gondolja el. Értekezése második részében a szerző arra tesz kísérletet, hogy a megértés arisztotelészi fogalmát átfogóan, szerepköreinek teljességében mutassa be: mint etikai, politikai és esztétikai fogalmat. Simon Attila alaptétele úgy szól, hogy a *szüneszisz* közvetítő szerepe nélkülözhetetlen abban, hogy az egyén interperszonális kapcsolatokba és tágabb közösségbe ágyazottsága a politika részeként felfogott etika igényeinek megfelelően nyerjen megalapozást Arisztotelésznél.

Simon Attila dolgozata túlzás nélkül az utóbbi évtizedek egyik legjelentősebb hazai, antik filozófiatörténeti monográfiája, mely számos ponton is új eredményeket mutat fel. Ilyen például a *philia* és a *szüneszisz* fogalmainak az összekapcsolása és egymásra tekintő vizsgálata, ilyen a *philia* fogalmának egy sajátos szempontú vizsgálata, mely szerint Arisztotelésznél a jellemen alapuló barátságban a személyes barátság mozzanatai is jelen vannak. Ez a szakirodalom túlnyomó részével *szemben* fogalmazódik meg és a szerző lendületesen és meggyőzően érvel mellette. A *szüneszisz*ről Simon Attila munkája előtt egyáltalán nem készült még átfogó elemzés. A *szüneszisz*nek az esztétikai megértésben játszott szerepéről pedig olyan elemzést nyújt, amely két rövid jegyzetet leszámítva még ötlet formájában sem merült fel korábban a szakirodalomban.

A bírálóbizottság véleménye alapján „kitűnő dolgozattal állunk szemben”, mely „formailag is szokatlanul alapos”, Simon Attila felkészültsége „vitán felül áll”, az értekezés „lehetséges kritikai mérlegelése mellett is színvonalas munka, a jelölt szakértelme, nyelvtudása, az arisztotelészi szövegek értelmezésében megmutatkozó tudása és érvelési képessége egyaránt meggyőző”, az „értekezés megfelel azoknak a tartalmi, módszertani és formai követelményeknek, amelyek egy MTA doktori értekezéstől elvárhatók”. A bírálóbizottság egyhangúlag támogatja az MTA doktora cím odaitélését.